

חוברת למידה עצמית: המחרוזת

גי דה מופאסן · סיפור קצר · חט"ב (ז'–ט')

- מהדורה למורה: תשובות, מחוון, מערך שיעור, התאמות
- חלק א' – הבנה ומידע
- חלק ב' – פרשנות ואמצעים אומנותיים
- חלק ג' – כתיבה והערכה
- כרטיס יציאה

מהדורה למורה

גי דה מופאסן היה סופר צרפתי, מגדולי כותבי הסיפור הקצר בעולם. הוא כתב מאות סיפורים על אנשים פשוטים בצרפת של המאה ה־19 – פקידים, איכרים, בעלי מלאכה – ובחן את החלומות, הגאווה והטעויות שלהם בעין חדה ולעיתים אכזרית. "המחרוזת" ראה אור בשנת 1884 והפך לאחד הסיפורים הנלמדים ביותר בעולם. זהו סיפור קצר מושלם ללימוד: מבנה עלילה ברור, דמות ראשית שעוברת שינוי עמוק, וסיום מפתיע שמאיר באור חדש את כל מה שקראנו. נשאל בעקבותיו: כמה שווה ההופעה החיצונית? ומה מחירה של בושה שמסתירים?

מפתח תשובות – חלק א'

#	שאלה	תשובה / כיוון
1	מי הן הדמויות המרכזיות בסיפור?	מטילדה לואזל, בעלה, גברת פורסטייה.
2	מה מקבלת מטילדה מבעלה בתחילת הסיפור?	הזמנה לנשף
3	השלימו: הבעל ויתר על הכסף שחסך כדי לקנות _____.	רובה ציד
4	מה עשו בני הזוג כשגילו שהמחרוזת אבדה? ציינו שני דברים.	חיפשו לאורך הדרך, פנו למשטרה ולעיתונים, כתבו לחברה שהסוגר בתיקון, קנו מחרוזת חלופית.
5	כמה עלתה המחרוזת החלופית?	36,000 פרנק

מפתח תשובות – חלק ב'

#	שאלה	תשובה / כיוון
6	מטילדה היא דמות עגולה ודינמית. הסבירו את שני המושגים בעזרת דוגמאות.	עגולה – בעלת עולם פנימי מורכב (חלומות, בושה, גאווה). דינמית – משתנה ממפונקת לחרוצה וקשוחה.
7	מצאו בסיפור ניגוד בין מטילדה לבעלה והסבירו מה הוא מלמד.	תבשיל פשוט מול חלום על כלי כסף; הוא מסתפק, היא אינה מרוצה.
8	מה מסמלת המחרוזת?	הופעה חיצונית/עושר מדומה – נוצץ ואין בו ערך אמיתי.
9	איזה סוג אירוניה יש בסיום?	אירוניה של מצב
10	מדוע חוזר המספר על המילים "מי יודע?"	להדגיש את חוסר הוודאות ואת כוחו של המקרה.

מפתח תשובות – חלק ג'

#	שאלה	תשובה / כיוון
11	כתבו את המכתב של מטילדה לבעלה אחרי הגילוי (12–15 שורות).	לפי המחוון.
12	האם לדעתכם מטילדה הייתה צריכה לספר את האמת מיד? נמקו.	תשובה אישית מנומקת עם דוגמה מהסיפור.

סולם שאלות לדיון – כיווני תשובה

שאלה	כיוון תשובה
מה עבודתו של בעלה של מטילדה?	פקיד זוטר באחד ממשרדי הממשלה בפריז.
מדוע מטילדה בוכה כשהיא מקבלת את ההזמנה לנשף?	כי אין לה שמלה מתאימה, והיא מתביישת להופיע בבגד פשוט.
על מה ויתר הבעל כדי לממן את השמלה?	על 400 פרנק שחסך לקניית רובה ציד ולטיולי ציד בקיץ.
איך הצליחו בני הזוג לשלם על המחרוזת החלופית?	בירושה של 18,000 פרנק מאבי הבעל ובהלוואות רבות בריבית גבוהה, שאותן החזירו במשך עשר שנים.
מה גילתה מטילדה בפגישה האחרונה?	שהמחרוזת של גברת פורסטייה הייתה מזויפת, ושוויה היה לכל היותר 500 פרנק.
מה מלמדת הסצנה של ארוחת הערב על ההבדל בין מטילדה לבעלה?	הבעל מסתפק במועט ושמח בתבשיל פשוט, ואילו מטילדה חיה בעולם של חלומות ומותרות. הניגוד מראה שהבעיה אינה העוני עצמו אלא חוסר שביעות הרצון שלה.
מדוע לדעתכם בחרו בני הזוג להסתיר את האובדן במקום לספר את האמת?	מבושה ומפחד להיראות לא אמינים או "גנבים" בעיני החברה העשירה; גאווה ורצון לשמור על כבודם. ההסתרה היא שמובילה לאסון.
כיצד משתנה מטילדה במהלך הסיפור? הביאו דוגמה מההתחלה ומהסוף.	בהתחלה היא מפונקת, בוכייה ומתלוננת; בסוף היא אישה חזקה, חרוצה ואחראית שעושה עבודות קשות – אבל גם מאבדת את יופייה ואת נעוריה. זו דמות דינמית.
הסבירו את האירוניה בסיום הסיפור.	כל עשר שנות הסבל נבעו מרצון להחזיר חפץ יקר – אך החפץ היה מזויף וזול. מה שנראה יקר היה חסר ערך, ומה שהיה באמת יקר (חייהם ונעוריהם) אבד לשווא.
מה מסמלת המחרוזת?	את ההופעה החיצונית ואת חלום העושר: דבר נוצץ מבחוץ שאין מאחוריו ערך אמיתי.

שאלה	כיוון תשובה
האם מטילדה ראויה לגורלה? נמקו בעזרת שתי דוגמאות.	תשובה פתוחה. אפשר לטעון שכן (גאווה, חוסר שביעות רצון, הסתרה) או שלא (העונש חמור מדי, ובסוף היא מגלה אחריות ויושר ומשלמת כל פרוטה). להעריך נימוק ודוגמאות.
לו הייתם גברת פורסטייה – מה הייתם עושים אחרי הגילוי? האם המחרוזת האמיתית צריכה לחזור למטילדה?	תשובה פתוחה: לשקול הגינות וחברות (להחזיר את המחרוזת האמיתית או את ערכה) מול העובדה שהסוף פתוח. לעודד נימוק מוסרי.

מחוון למשימת הכתיבה (100)

קריטריון	נק'	תיאור
תוכן ונאמנות לסיפור	30	עובדות נכונות מהעלילה, התייחסות לגילוי ולעשר השנים.
עומק רגשי ותובנה	25	ביטוי רגשות מורכבים ותובנה על מה שלמדה.
אמצעים אומנותיים	20	לפחות דימוי אחד וניגוד אחד, משולבים היטב.
מבנה	15	פנייה, גוף המכתב בפסקאות, סיום.
לשון	10	כתיב, פיסוק ותחביר תקינים.
סה"כ	100	

מערך שיעור – 45 דקות

דקות	שלב	מה עושים
5	פתיחה	שאלת הפתיחה על חפץ שאול שאבד; שיתוף קצר בזוגות.
10	קריאה	קריאה בקול של הסיפור (או קטעים 1–4) עם עצירה לניחוש: מה יקרה אחרי הנשף?
10	הר הסיפור	בקבוצות: ממלאים את חמשת שלבי העלילה על תרשים הר הסיפור.
10	דמויות ואירוניה	מטילדה – עגולה ודינמית: ציר "לפני/אחרי". דיון בסיום ובאירוניה.
7	כתיבה	התחלת המכתב של מטילדה לבעלה.
3	כרטיס יציאה	משפט אחד: מה מסמלת המחרוזת?

מפת התאמות

מסלול	מה מותאם
חט"ב רגיל	החוברת במלואה

מסלול	מה מותאם
חנ"מ	לקרוא בקול את השאלות, לאפשר מענה בעל־פה או בבחירה מ־3 אפשרויות, בלי הגבלת זמן, רמז אחרי שתי טעויות
עולים	לצרף את טבלת המילים מעמוד היצירה באתר, משפטים קצרים, מילון בלחיצה באתר
יסודי / תיכון	לשונית "יסודי" או "תיכון" בעמוד היצירה באתר

לוודא

- הסכומים בסיפור: 400 פרנק לשמלה; מחרוזת חלופית ב־36,000 (מחיר מקורי 40,000); ירושה של 18,000; המחרוזת המקורית שווה "לכל היותר 500 פרנק" – לפי הנוסח הצרפתי.
- בתרגום: "באחד ממשרדי הממשלה" – במקור משרד ההשכלה הציבורית; ההזמנה מאת השר ורעייתו.
- שם בעלה של מטילדה אינו מופיע בסיפור (רק שם המשפחה לואזל).

חוברת התלמיד: המחרוזת

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

גי דה מופאסן היה סופר צרפתי, מגדולי כותבי הסיפור הקצר בעולם. הוא כתב מאות סיפורים על אנשים פשוטים בצרפת של המאה ה־19 – פקידים, איכרים, בעלי מלאכה – ובחן את החלומות, הגאווה והטעויות שלהם בעין חדה ולעיתים אכזרית. "המחרוזת" ראה אור בשנת 1884 והפך לאחד הסיפורים הנלמדים ביותר בעולם. זהו סיפור קצר מושלם ללימוד: מבנה עלילה ברור, דמות ראשית שעוברת שינוי עמוק, וסיום מפתיע שמאיר באור חדש את כל מה שקראנו. נשאל בעקבותיו: כמה שווה ההופעה החיצונית? ומה מחירה של בושה שמסתירים?

לפני הקריאה

דמיינו ששאלתם מחבר או מחברה חפץ יקר מאוד – ואיבדתם אותו. מה הייתם עושים: מספרים מיד את האמת, או מנסים להחליף אותו בשקט? כתבו שתי שורות ושתפו בזוגות.

מן היצירה

קטע 1 · הפתיחה: אישה שנולדה "בטעות"

היא הייתה אחת מאותן נערות יפות ומקסימות שנולדו, כמו בטעות של הגורל, במשפחה של פקידים.

לא הייתה לה נדוניה, לא היו לה ציפיות, ולא שום דרך להיות מוכרת, מובנת, אהובה ונשואה לאדם עשיר ומכובד;

ולכן הניחה שישיאו אותה לפקיד קטן באחד ממשרדי הממשלה.

היא סבלה בלי הרף, כי הרגישה שנולדה לכל העידונים ולכל המותרות.

קטע 2 · שני עולמות סביב שולחן אחד

כשישבה לארוחת הערב ליד השולחן העגול, המכוסה במפה שלא הוחלפה שלושה ימים,

מול בעלה, שהרים את מכסה הסיר והכריז בהתלהבות: "אה, איזה תבשיל נהדר! אין דבר טוב מזה..."

היא חלמה על ארוחות מעודנות, על כלי כסף מבריקים,

ועל מטעמים נדירים המוגשים בכלים נפלאים.

קטע 3 · ההזמנה לנשף

במקום לשמוח, כפי שקיווה בעלה, היא השליכה בכעס את ההזמנה על השולחן ומלמלה:

— מה אתה רוצה שאעשה עם זה?

— אבל יקירתי, חשבתי שתשמחי. את אף פעם לא יוצאת, וזו הזדמנות, ועוד איזו!

היא הביטה בו בעיניים כועסות ואמרה בקוצר רוח:

— ומה אתה רוצה שאלבש כדי ללכת לשם?

קטע 4 · מול תיבת התכשיטים

פתאום גילתה, בתוך קופסה של סאטן שחור, מחרוזת יהלומים נהדרת, ולבה החל לפעום בתשוקה שאין לה גבול.

ידיה רעדו כשהרימה אותה. היא ענדה אותה על צווארה ונותרה עומדת מול עצמה, נפעמת.

ואז שאלה, בהיסוס ובחרדה:

— את יכולה להשאיל לי את זה? רק את זה?

— כן, ודאי.

קטע 5 · עשר שנים

והחיים האלה נמשכו עשר שנים.

מה היה קורה אילו לא הייתה מאבדת את התכשיט? מי יודע? מי יודע?

כמה משונים החיים, כמה הפכפכים!

כמה מעט צריך כדי לאבד אדם – או להצילו!

קטע 6 · הסיום

— הבאתי לך אחרת, זהה לגמרי. וכבר עשר שנים אנחנו משלמים עליה.

גברת פורסטייה נעצרה.

— את אומרת שקנית מחרוזת יהלומים כדי להחליף את שלי?

— כן. לא שמת לב, נכון? הן היו ממש דומות.

והיא חייכה בשמחה גאה ותמימה.

גברת פורסטייה, נרגשת מאוד, אחזה בשתי ידיה.

– הו, מטילדה המסכנה שלי! אבל שלי הייתה מזויפת. היא שווה לכל היותר חמש מאות פרנק!...

הר הסיפור שלי

שלב	מה קורה? (כתבו במילים שלכם)
אקספוזיציה	
סיבוך	
נקודת מפנה	
שיא	
התרה	

כרטיס דמות

דמות	ראשית/משנית	עגולה/שטוחה	דינמית/סטטית	תכונה + הוכחה
מטילדה לואזל				
מר לואזל (הבעל)				
גברת פורסטייה (ז'אן)				

חלק א' – הבנה ומידע

1. מי הן הדמויות המרכזיות בסיפור?

2. מה מקבלת מטילדה מבעלה בתחילת הסיפור?

א) מתנה ב) הזמנה לנשף ג) מכתב מחברה ד) מחרוזת

3. השלימו: הבעל ויתר על הכסף שחסך כדי לקנות _____.

4. מה עשו בני הזוג כשגילו שהמחרוזת אבדה? ציינו שני דברים.

5. כמה עלתה המחרוזת החלופית?

א) 400 פרנק ב) 500 פרנק ג) 36,000 פרנק ד) 18,000 פרנק

חלק ב' – פרשנות ואמצעים אומנותיים

6. מטילדה היא דמות עגולה ודינמית. הסבירו את שני המושגים בעזרת דוגמאות.

7. מצאו בסיפור ניגוד בין מטילדה לבעלה והסבירו מה הוא מלמד.

8. מה מסמלת המחרוזת?

9. איזה סוג אירוניה יש בסיום?

א) אירוניה מילולית ב) אירוניה של מצב ג) אין אירוניה ד) הגזמה

10. מדוע חוזר המספר על המילים "מי יודע?"

חלק ג' – כתיבה והערכה

11. כתבו את המכתב של מטילדה לבעלה אחרי הגילוי (12–15 שורות).

12. האם לדעתכם מטילדה הייתה צריכה לספר את האמת מיד? נמקו.

🖊️ משימת כתיבה

כתבו את המכתב שמטילדה כותבת לבעלה בערב שאחרי הפגישה בשאנז אליזה (12–15 שורות): מה היא מרגישה, מה למדה, ומה היא מחליטה לעשות עכשיו. שלבו לפחות דימוי אחד וניגוד אחד.

כרטיס יציאה

1. מילה אחת שמתארת את מטילדה בהתחלה ומילה אחת בסוף:
2. מה הפתיע אתכם בסיום?
3. שאלה אחת שהייתי רוצה לשאול את מטילדה: